

8a.1 Stand van zaken Klimaatakkoord

Bijlage bij ledenbrief 16 december 2021: “Uitnodiging Extra ALV 13 januari 2022”

Inspanningen gemeenten, randvoorwaarden en actuele ontwikkelingen

Klimaatverandering treedt steeds nadrukkelijker op de voorgrond in het maatschappelijk debat en daarmee ook de opgave daar wat aan te doen. Dit vraagt om sterke gemeenten en een gezamenlijk optreden van alle overheden. Het afgelopen jaar hebt u hard gewerkt aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. Zo worden bijvoorbeeld eind dit jaar vrijwel alle Transitievisies Warmte vastgesteld, tellen de Regionale Energiestrategieën ruim op tot boven de ambitie met 55 TWh (terawattuur) en is de laadinfrastructuur sterk gegroeid naar 76.000 (semi-) publieke laadpunten.

Als gemeente laat u zien dat u de afspraken uit het Klimaatakkoord nakomt. Het is nu aan het rijk om ook de benodigde stappen te zetten. Dat is hard nodig: we staan op het punt om van ‘het vormgeven van besluiten en beelden in (ruimtelijke) planvorming en kaders’ over te gaan naar de uitvoering. Dat kan niet zonder de door u gestelde randvoorwaarden om de transitie haalbaar/betaalbaar te maken voor de samenleving, de beschikking over de juiste bevoegdheden en vergoeding van de uitvoeringslasten. Met Prinsjesdag heeft het kabinet € 70 miljoen beschikbaar gesteld voor 2022 voor de uitvoering door medeoverheden. Daarmee zijn we er nog lang niet te om te voldoen aan de drie randvoorwaarden. In de gesprekken met het kabinet en in de formatie blijven wij dit benadrukken.

Welke precieze financiële toezeggingen het rijk tot op heden heeft gedaan, leest u tezamen met de belangrijkste andere ontwikkelingen in deze brief.

Gesprekken over financiën

In de Rijksbegroting is voor de decentrale overheden een bedrag van € 72,5 miljoen opgenomen voor uitvoering van het Klimaatakkoord. Van dit bedrag is € 20 miljoen bestemd voor de Regionale Energiestrategieën (Nationaal Programma RES en regiostructuren), € 2,5 miljoen voor het Nationaal Programma Gebouwde Omgeving (in oprichting) en € 50 miljoen voor de uitvoering bij decentrale overheden. Hiervan is € 40 miljoen bestemd voor gemeentelijke uitvoeringstaken en € 10 miljoen voor de RES-sen.

De omvang van dit bedrag is gebaseerd op bekostiging in eerdere jaren. Het is een overbruggingsbudget zodat voorkomen wordt dat decentrale overheden hun bestaande capaciteit op klimaatinzet moeten afbouwen, waarmee veel kennis en tempo verloren zou gaan. Tegelijkertijd is er fors meer nodig om als gemeenten tot uitvoering van het Klimaatakkoord te kunnen overgaan. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft deze kosten geraamd op een veelvoud van het nu beschikbare bedrag. Het demissionaire kabinet schuift het besluit over vergoeding van de uitvoeringskosten echter door naar de formatie en het nieuwe kabinet. Wij maken ons zorgen over dit proces nu de formatie zo lang duurt en blijven druk zetten op het rijk om een positief besluit te nemen over de gevraagde uitvoeringsmiddelen.

Over de volle breedte heeft het kabinet in de rijksbegroting een bedrag uitgetrokken van € 6,5 miljard voor intensivering van het Klimaatbeleid. Dit bedrag wordt over meerdere jaren uitgespreid. Het is positief dat het Kabinet deze investering doet, tegelijkertijd is er veel meer nodig om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen en de transitie haalbaar en betaalbaar te maken voor onze bewoners.

Overige ontwikkelingen

Graag informeren wij u nog over de volgende ontwikkelingen:

- Woonlastenneutraliteit — Op ambtelijk niveau zijn wij in gesprek met het rijk over verdere uitwerking van het begrip ‘woonlastenneutraliteit’. We zoeken naar manieren dit goed toepasbaar te maken voor mensen die moeten voldoen aan (technische) normering of binnen de wijkaanpak naar aardgasvrij gaan.
- Juridische bevoegdheden — Om ervoor te zorgen dat gemeenten beschikken over de bevoegdheden om het Klimaatakkoord uit te kunnen voeren, wordt gewerkt aan de ‘Wet instrumenten aardgasvrije wijken’ (WIAW). Het wetsvoorstel zorgt voor juridische verankering van de Transitievisies Warmte, wijzigt elementen in de Omgevingswet en de Gaswet en geeft gemeenten de bevoegdheid om aardgasvrije buurten of wijken aan te wijzen. Door zo’n aanwijzing is het gebruik van aardgas in de aangewezen gebieden vanaf een bepaald moment niet meer toegestaan. Ook vervalt de aansluit- en transporttaak van de netbeheerder, waardoor er vanaf dat moment geen aardgas meer naar de buurt of wijk gaat.
- RES en planMER — De Raad van State heeft over een windpark in Delfzijl geoordeeld dat voor de Nederlandse algemene regels voor windturbines (opgenomen in het Activiteitenbesluit en -regeling milieubeheer) een planMER had moeten worden opgesteld. Omdat dat niet is gebeurd, moeten deze algemene regels buiten toepassing worden gelaten. Deze uitspraak heeft gevolgen voor alle windparken die in ontwikkeling zijn met 3 of meer turbines: anders dan een verwijzing naar de regels zullen gemeenten in de besluitvorming voor windturbines moeten onderbouwen waarom voor een bepaalde norm is gekozen. Decentrale overheden dienen een eigenstandige, locatie-specifieke afweging te maken t.a.v. de milieuaspecten. Het blijft dus mogelijk om nieuwe windparken te realiseren. Voor de bestaande windparken verandert er niets: onherroepelijke omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen blijven geldig. Ook heeft de uitspraak geen gevolgen voor de Regionale Energiestrategieën (RES) zelf, aangezien de RES geen formeel plan of programma is. Meer informatie over uitspraak vindt u op de website van InfoMil; ook kunt u de helpdesk van InfoMil vragen stellen: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/uitspraak-raad-state/gevolgen-raad-state-uitspraak-windturbineparken/>. Daarnaast werkt het rijk aan een ‘frontoffice’ voor decentrale overheden waar u terecht kunt met vragen en waar u snel juridische en specialistische ondersteuning kunt krijgen vanuit een expertpool. Zodra hierover meer bekend is informeren wij u hierover via <http://www.vng.nl/energie>.
- Knelpunten elektriciteitsnetten – In verschillende sectoren wordt gewerkt aan elektrificatie van de energievoorziening. Naast duurzame opwek in de RES gaat dit bijvoorbeeld om de ambities uit de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (sector mobiliteit) en de Cluster Energiestrategieën (sector industrie). Al deze ambities kunnen niet gelijktijdig worden uitgevoerd: er is onvoldoende netcapaciteit, netbeheerders kunnen deze niet zomaar overal ‘opplussen’ en bovendien is de ruimte schaars. Koepels en rijk verkennen in de ‘Werkgroep Integraal Programmeren (WIP)’ hoe met deze schaarste kan worden omgegaan.
- Warmtewet — De decentrale overheden hebben voor de zomer aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) laten weten geen ‘ja’ te kunnen zeggen voor het verdere proces rond het wetsvoorstel Wet Collectieve Warmtevoorzieningen. VNG, Interprovinciaal Overleg (IPO) en EZK zijn nu eerst met elkaar in gesprek over welke publieke belangen en uitgangspunten als basis moeten dienen voor een aan te passen wetsvoorstel warmtewet. Bij deze gesprekken worden ook de punten zoals benoemd in de door u aangenomen motie ‘Regie op de Warmtetransitie’ (Deventer) meegenomen.

- EU-pakket 'Fit for 55' — De Europese Commissie heeft vlak voor de zomer haar plannen gepresenteerd voor 'Fit for 55', waarmee zij in 2030 tot 55% CO₂-reductie wil komen. De voorstellen betekenen voor de sectoren gebouwde omgeving, landbouw en mobiliteit gezamenlijk een verdubbeling van de opgave van het Klimaatakkoord. In de gesprekken erkennen wij vanuit VNG de urgentie van deze intensivering en stellen wij ons op de positie dat er geen afspraken over nieuwe taken gemaakt kunnen worden voordat er afspraken zijn gemaakt over invulling van de randvoorwaarden zoals u die hebt geformuleerd voor het Klimaatakkoord.
- Uitvoeringsondersteuning — Vanuit VNG werken wij aan het opzetten van een ondersteuningsstructuur voor gemeenten vanuit het Fonds GGU. Ook zijn er afspraken tussen medeoverheden en het rijk om de ondersteuning voor te zetten en uit te breiden: het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en het Nationaal Programma RES worden voortgezet. Ook is er een Uitvoeringsprogramma Gebouwde Omgeving in oprichting waarmee meer samenwerking en samenhang in die sector tot stand kan komen.